

цьому, варто зазначити, що таргетування показника вільної ліквідності може відбуватися без ризику надмірного збільшення грошової маси, адже зменшення норми обов'язкових резервів разом із застосуванням механізму усереднення резервів сприятиме вивільненню коштів банків для кредитування економіки та забезпечення розрахунків.

Віктор СИНЧАК, Алла КРУШИНСЬКА
Хмельницький університет управління та права

БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ

Однією з передумов розвитку суб'єктів малого підприємництва є ефективна підтримки з боку держави шляхом використання інструментів бюджетно-податкового регулювання, що підтверджується досвідом світової системи господарювання і, в першу чергу, розвинутими країнами, які пройшли тривалий шлях удосконалення форм і методів державної підтримки цього сектору економіки. Необхідність сприяння малому бізнесу, як провідному сектору ринкової економіки й основи дрібнотоварного виробництва виникає з об'єктивних причин, оскільки вже протягом перших п'яти років свого існування до 70% малих підприємств стають банкрутами. Тому у сучасних умовах має діяти різнобічна система державної підтримки, у тому числі з використанням бюджетно-податкового регулювання. Однією з галузей, яка потребує цієї підтримки, з огляду на її потенціал та перспективність розвитку, безумовно, є туристична.

Загалом, під бюджетно-податковим регулюванням будемо розуміти складову системи державного регулювання економіки з використанням податкових і бюджетних механізмів при нарахуванні податків, формуванні, розподілі та перерозподілі бюджетних ресурсів опосередкованих податковими та міжбюджетними відносинами відповідно до законодавства й урядової концепції соціально-економічного розвитку країни. Дієвими інструментами бюджетної підтримки розвитку суб'єктів малого підприємництва в туристичній галузі є цільове бюджетне фінансування, за якого відбувається спрямування фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів на визначені цілі державної політики, зокрема державні та муніципальні програми розвитку туризму та малого підприємництва.

Також одним з не менш дієвих інструментів підтримки малого підприємництва у туристичній сфері може стати іпотечне кредитування, тобто державний кредит суб'єктам малого бізнесу на купівлю нерухомості під її ж заставу, що дозволить, в свою чергу, здійснити реконструкцію історико-культурної забудови, яка перебуває в аварійному стані з дотриманням архітектурних вимог. Однак, не слід зменшувати роль для розвитку туристичної сфери такого інструмента як гарантійне забезпечення кредитів суб'єктів малого підприємництва та пряме і цільове субсидування, що передбачає фінансову допомогу держави на фінансування капіталовкладень вигідних для економіки. Окремо варто виділити кредитну кооперацію, що являє формування на основі залучення вільних державних коштів кредитних спілок з метою надання позик суб'єктам малого підприємництва [1, с. 126];

В останні роки в Україні державне регулювання розвитку малого підприємництва здійснюється з урахуванням вимог ЗУ “Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні” від 23 березня 2012 р. № 4618–VI, ЗУ “Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні” від 21 грудня 2000 р. № 2157–III, Розпорядження КМУ “Про схвалення Концепції загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 рр.” від 28 серпня 2013р. Істотним доповненням є регіональні програми, що розробляються відповідно до Методичних рекомендацій щодо формування і реалізації регіональних та місцевих програм розвитку малого і середнього підприємництва, затверджених від 18 вересня 2012 р. № 44, а також інших законодавчих і локальних документів, якими встановлені форми і порядок

надання сприяння малому бізнесу. Серед таких форм чільне місце відводиться податковому регулюванню спрямованому на поєднання фіскальних інтересів бюджету і комерційного зиску підприємців.

До дієвих інструментів податкового регулювання, починаючи з кінця 90-х років ХХ ст., у нашій державі відносять спрощену систему оподаткування. Загалом, як і в ряді інших зарубіжних країн, суб'єкти малого підприємництва в Україні представлені юридичними та фізичними особами, які відповідають законодавчо установленим критеріям. Однак між ними в чинних Податковому та Господарському кодексах України існують відхилення, зокрема в обсягах доходу та чисельності працівників. Так, середня кількість працівників для юридичних і фізичних осіб – суб'єктів малого підприємництва в ГКУ становить 50 осіб, тоді як у ПКУ така чисельність передбачена лише для юридичних осіб II групи (табл.1).

Серед важливих стимулів спрощеної системи оподаткування – запровадження єдиного податку та звільнення від податків і зборів, які зобов'язані сплачувати інші платники, зокрема і суб'єкти малого підприємництва, перебуваючи в умовах загальнодержавної системи оподаткування. Отож на першому етапі державної підтримки розвитку малого бізнесу через податкові механізми має бути сформована визначальна умова, якою є законодавче зменшення кількості податків і зборів та введення замість них єдиного податку, величина якого не змінюється, навіть при зростанні обсягів одержаного прибутку. По суті це якраз і є тією необхідною передумовою у формуванні податкової поведінки суб'єктів спрощеної системи оподаткування та сприйняття ними філософії урядової допомоги в розвитку малого бізнесу на початковій стадії цього процесу. Особливої важливості це набуває з огляду на те, що переважна кількість суб'єктів туристичної діяльності є саме представниками малого бізнесу і належать до II групи суб'єктів малого підприємництва. В той час, як вимогою до туроператорів є провадження діяльності у формі юридичної особи, що дає їм підстави претендувати на III групу платників єдиного податку.

Таблиця

Групування суб'єктів малого та мікропідприємництва за законодавством України

За Господарським кодексом України			За Податковим кодексом України		
суб'єкти мікро- підприємництва та малого підприємництва	середня кількість працівників (осіб)	дохід (млн. євро)	суб'єкти малого підприємництва	чисельність (облікова) працівників (осіб)	дохід (млн.грн. грн.)
Суб'єкти мікропідприємництва			Фізичні особи підприємці		
фізичні особи — підприємці	10	2	1 група	–	0,3
			2 група	10	1,5
			3 група	Не обмежена	20,0
			Юридичні особи – СГ		
юридичні особи — СГ	10	2	3 група	Не обмежена	20,0
Суб'єктами малого підприємництва			4 група – сільськогосподарські товаровиробники	Не обмежена	дорівнює або перевищує 75% с.г. товаро-виробництва
фізичні особи — підприємці	50	10			
юридичні особи — СГ	50	10			

Ще одним важливим критерієм в податковому регулюванні, закладеному у спрощеній системі оподаткування, є фіксована величина граничного доходу, передбаченого окремо для кожної групи платників єдиного податку. До того ж, для окремих платників єдиного податку його обсяг збільшено до 20 млн. грн. Проте, якщо ми візьмемо другу групу платників в туристичній галузі зокрема, до якої можна віднести приватні садиби, хостели, суб'єктів «зеленого туризму», власників невеликих закладів харчування та продавців сувенірної продукції, ми бачимо, що розмір їх граничного доходу також може бути збільшений відповідно до норм Господарського кодексу України, що безумовно сприятиме інвестиційній привабливості туристичної індустрії та розвитку її матеріальної бази.

Отже, одним із дієвих важелів впливу на суб'єктів малого підприємництва туристичної індустрії в нашій державі є бюджетно-податкове регулювання. До ефективних інструментів

якого віднесено цільове бюджетне фінансування, механізм іпотечного кредитування з використанням державного кредиту, гарантійне забезпечення кредитів суб'єктів малого підприємництва, формування на основі залучення вільних державних коштів кредитних спілок для надання кредитів малому бізнесу, спрощену систему оподаткування, серед важливих стимулів якої: сплата єдиного податку, величина якого не змінюється при зростанні прибутку, звільнення від ряду податків і зборів, які сплачують платники загальнодержавної системи оподаткування. Такий широкий спектр інструментів бюджетно-податкового регулювання, на нашу думку, відповідає сучасним підходом до державної підтримки суб'єктів малого підприємництва, у туристичній галузі зокрема, й деякі з них можуть успішно застосовуватись у вітчизняній практиці.

Література

1. Тирпак І. В. Основи економіки та організації підприємництва. навч. посібн. / В. І. Тирпак, С. А. Жуков. – К.: Кондор, 2012. — 270 с.
2. Оподаткування суб'єктів господарювання: навч. посіб. / [В. П. Хомутенко, І. С. Луценко, А. В. Хомутенко, О. Г. Волкова]; за заг. ред. В.П. Хомутенко. – Одеса: «ВМВ», 2014. – 418 с.

Марина СЛАТВИНСЬКА, Наталія СМЕНТИНА
Одеський національний економічний університет

БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВА РЕФОРМА В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

В рамках реалізації Стратегії «Україна-2020» і курсу на досягнення європейських стандартів життя та виходу України на провідні позиції у світі, першочерговими пріоритетами стають соціально-економічні умови становлення й розвитку держави. Актуалізуються питання ефективного проведення бюджетно-податкової реформи та її впливу на економічні і соціальні процеси. Одними з провідних умов досягнення поставлених цілей є виважене застосування бюджетних і податкових інструментів, своєчасність та якість надання послуг органами місцевого самоврядування, забезпечення їх бюджетної автономії та фінансової самостійності (відповідність фінансових ресурсів і наданих повноважень).

Проведення бюджетно-податкової реформи відзначилося низкою змін як у Податковому так і в Бюджетному кодексах. З 2015 року новацією в бюджетній сфері стало застосування медичної та освітньої субвенцій [1]. З одного боку, це можна розглядати як позитивний аспект на шляху розвитку відповідних галузей; з іншого, – як обмеження впливу органів місцевого самоврядування щодо фінансування охорони здоров'я та середньої і професійної освіти. Доцільно відмітити, що субвенції, які не були використані в повному обсязі, залишатимуться в розпорядженні місцевого бюджету на наступний рік і це слід розцінювати як позитивний аспект реформ.

Новим вектором є стимулювання до об'єднання територіальних громад. Вони матимуть такі ж повноваження як міста обласного значення. Запроваджуються прямі міжбюджетні відносини між державою та об'єднаними територіальними громадами, що має сприяти залученню додаткових коштів та розвитку територій. Водночас запровадження принципу «мовчазної згоди» спрощує процедуру надання місцевих гарантій та здійснення запозичень від міжнародних фінансових організацій.

В контексті останніх змін позбавляється права надання місцевим бюджетам середньострокових позик казначейство, що в подальшому може спровокувати виникнення проблем зі платоспроможністю окремих територіальних громад.

Крім того, з метою зміцнення фінансової бази органів місцевого самоврядування їм було передано (встановлено пропорції відрахувань) такі загальнодержавні податки і збори, як: податок на прибуток, податок на доходи фізичних осіб, акцизний податок з роздрібною торгівлі, екологічний податок, державне мито та інші. До місцевих податків і зборів віднесено: податок на майно (податок на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки, земельний податок та